HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אבל שית אין לך מחאה גדולה מזו: (א)זה אומר של אבותי (א) וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה היא והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה (ב)אמר רבה מה לו לשקר אי בעי א״ל מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה [ג]א״ל אביי [א]מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן הדר א״ל אין דאבהתך היא וזבנתה (ב) מינך והאי דאמרי לך דאבהתי דסמיך לי עלה כדאבהתי טוען וחוזר וטוען או אין טוען וחוזר וטוען עולא אמר [ב]טוען וחוזר וטוען נהרדעי אמרי אינו טוען וחוזר וטוען [ג]ומודי עולא היכא דא״ל של אבותי ולא של אבותיך דאינו טוען וחוזר וטוען [ד]והיכא דהוה קאי בי דינא ולא טען ואתא מאבראי וטען אינו חוזר וטוען מאי טעמא טענתיה אגמריה ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה [ט]של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען [ה]והיכא דאישתעי מילי אבראי (ג) ולא טען ואתא לבי דינא וטען דחוזר וטוען מאי טעמא עביד איניש דלא מגלי טענתיה אלא לבי דינא אמר אמימר אנא נהרדעא אנא וסבירא לי דטוען וחוזר וטוען והלכתא טוען וחוזר וטוען: זה אומר של אבותי (ד) וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה ואכלה שני חזקה והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה אמר רב נחמן [ו]אוקי אכילה לבהדי אכילה ואוקי ארעא בחזקת אבהתא א״ל רבא (ה) הא עדות מוכחשת היא אמר ליה נהי דאיתכחש באכילתה באבהתא

זה אומר של אבותי. היה הקרקע והרי היא שלי וזה אומר כו׳. עובדא הוה כדמוכח לקמיה: **אמר רבה מה לו לשקר.** לזה המחזיק במאי דטוען דשל אבותיו וירשה מהם אי בעי אמר כו׳ והלכך בהאי מיגו מהימנינן ליה: **אמר ליה.** תלמידו אביי מה לי לשקר כו׳ כלומר על ידי האי מיגו דמה לי לשקר לא יזכה בקרקע שהרי עדים מכחישים את דבריו שאומרים דשל אבותיו דאידך היא וגם החזקה אינה כלום שהרי אין עמה טענה כי אם טענת שקר. והלכה כאביי שהרי רבה הודה לו כדמוכח ואזיל: **הדר א״ל אין כו׳.** דמשום שהיו מפסידין אותו כאביי הוצרך לחזור ולטעון כן. דיקא נמי דקאמר גמרא אמר ליה אביי ולא קאמר אביי אמר: **הדר א״ל.** ההוא דאייתי עדי חזקה לאידך: **דסמיך** (ו) **עלה כדאבהתי.** הייתי סומך ומובטח על קרקע זו כאילו היא של אבותי לפי שהחזקתי בה בשופי ובעדים וקניתיה מאבותיך. ובעי גמרא טוען וחוזר וטוען יכול אדם לטעון בבית דין שטוען בב״ד מה שהוא רוצה וחוזר וטוען לתקן דבריו הראשונים: **עולא אמר טוען וחוזר וטוען.** טוען בבית דין מה שהוא רוצה וחוזר אחרי כן לטעון דברים אחרים לתרץ דברים הראשונים אע״פ שמכחישם קצת בזה[ד] שחוזר וטוען האי דאמר דאבהתי דסמיך עלה כדאבהתי: **ומודי עולא.** אף על גב דמהימנינן ליה להאי דטעין אין דאבהתך היא כו׳ שאם טען מתחילה ופירש של אבותי ולא של אבותיך דאינו חוזר וטוען טענה זו דסמיך עלה כדאבהתי שהרי עוקר לגמרי דברים הראשונים וכן הלכה דפסקינן לקמן כעולא: ומודי נמי עולא **כל היכא דהוה קאי בי דינא ולא טען.** תיקון דברים הראשונים אלא אחר שיצא מבית דין חזר לב״ד ותיקן דבריו הראשונים שאינו חוזר וטוען היכא דמכחישן קצת: **טענתיה אגמריה.** אוהביו וקרוביו: **ומודו נהרדעי.** בזה שטען מתחילה של אבותי וחזר וטען של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען ומהימן דאינו עוקר דבריו הראשונים כלל אלא מוסיף עליהן וכיון דהחזיק בה שלש שנים מוקמינן לה בידיה דחזקה שיש עמה טענה היא דמה לו לשקר דאי בעי אמר מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה כי אמר נמי של אבותי שלקחוה מאבותיך מהימן. ואע״ג דגבי יורש קיימא לן לקמן בפירקין [מא.] דאין צריך טענה מאחר שהחזיק בה שלש שנים היאך היתה של אביו אבל ראיה בעי שהחזיק בה אביו יום אחד הכא אין צריך להביא עדים שהחזיק בה אביו כלל שהרי זה טען טענה גמורה וחזקה שיש עמה טענה היא: **ומודו נמי נהרדעי כל היכא דאישתעי מילי מאבראי לבי דינא.** קודם שטען כלום בב״ד ולא טען מה שהוא טוען עכשיו בב״ד ואתא לבי דינא (ז) לטעון טענות שעוקרות לגמרי את הראשונות דחוזר וטוען: **דלא מגלי טענתיה.** שלא ילמד מהן מי שכנגדו ויתן לבו מתחלה קודם שיבאו לבית דין להשיב עליהם וכן הלכה. וה״מ (ח) טענות בעלמא אבל טען בפירוש בפני עדים חוץ לב״ד חייב אני מנה לפלוני הרי הודה לו ושוב אינו יכול לכפור בב״ד: **וסבירא לי דחוזר וטוען.** כלומר אנא נמי נהרדעי אנא ופליגנא עלייהו דנהרדעי: **והלכתא חוזר וטוען.** תיקון לשון הראשון אע״פ שמכחישם קצת הואיל ואינו עוקרן לגמרי כדלעיל: **וזה אומר של אבותי.** ואכלתיה שני חזקה אותן שלש שנים שאתה טוען אני אכלתיה ולא אתה: **והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה.** אותן שלש שנים עצמן שהעידו אלו הראשונים עליהם ובאו אלו והכחישום: **אמר רב נחמן.** עדות דאכילה בטלה דאוקי עדות של אכילה כנגד עדות שניה של אכילה והרי מכחישים זה את זה אבל בעדות דאבהתא דלא אתכחשת עדותן קיימת ומוקמי׳ בידיה: **הא עדות מוכחשת היא.** כיון דהני ב׳ כתות מכחישות זו את זו אחת מהן פסולה לכל עדיות שבעולם ואחרי שאין לברר איזו הפסולה תיבטל עדותן לגמרי:

בדאבהתא

אבל אכלה שית שנין כו׳. הקשה ר״י בר מרדכי אפי׳ לא אייתי סהדי אלא דאכלה שלש שנין יהא נאמן לומר לקחתיה קודם מינך במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה ואומר ר״י דאין זה מיגו דמעיקרא לא יטעון כלל מינך זבינתה דאין יודע אם יש לזה שטר שקנאה ממנו [א]: **אמר** רבה מה לו לשקר. רבה גרסינן דאביי ורבא אמרי לקמן (דף לג:) דלא סבירא להו הא דרב חסדא דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן: **מה** לי לשקר במקום עדים לא אמרינן. תימה לרשב״א אמאי הוי במקום עדים נימא של אבותיו היתה יום אחד ונאמר שלקחה מאבותיו דהא טוענין ליורש ומהימנינן ליה בהא דקאמר שאבותיו דרו בו יום אחד במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתיה [ב] ולקמן נמי (ט) דקאמרי נהרדעי דהיכא דאמר של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען הא אפילו לא יטעון שלקחוה אלא אמר שדרו בה יום אחד אנן טענינן ליה ואומר רבינו יצחק דשל אבותי משמע שהיתה מעולם של אבותי ולא שלקחוה [ג] עד שיפרש בדבריו [ד] ולקמן דנקט שלקחוה לא שצריך שיטעון שידע שלקחוה אלא של אבותי שראיתי שדרו בה יום אחד על כן אני רוצה לזכות דשמא לקחוה (י) אבותי במשפט וטוענין ליורש: **ומודו** נהרדעי היכא דאמר שלקחוה כו׳. מספקא לר״י היכא דנפיק לבראי וחזר ואתא לב״ד אי מצי למימר הכי: **אמר** ליה רבא והא עדות מוכחשת היא. תימה אמאי הואי עדות מוכחשת והא רבא אית לי׳ במרובה (ב״ק ד׳ עב: ושם ד״ה רבא) ובפ׳ זה בורר (סנהדרין דף כז. ושם ד״ה רבא) דעד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל ולא מפסל אלא משעה דאתכחוש ואית לן למימר אאכילתה דאתכחוש אתכחוש אאבהתא דלא אתכחוש לא אתכחוש דהכי אמר במרובה (ב״ק דף עג. ושם) דהוזמו על הטביחה ועל הגניבה לא הוזמו אע״ג דתוך כדי דבור העידו על הגניבה ועל הטביחה לרבא כיון דמהיא שעתא דקא מיתזמי הוא דקא מיפסלי אטביחה דאיתזום איתזום על הגניבה דלא איתזום לא איתזום וללישנא דהוי טעמא דרבא (כ) משום דעד זומם חידוש ואין לך אלא משעת חידושו ניחא [ה] אלא ללישנא דמפרש טעמא דרבא משום פסידא דלקוחות ה״נ נהימניניהו ואפילו היכא דליכא פסידא דלקוחות לא מיפסל למפרע אפילו להיא לישנא [ו] מדבעי התם מאי איכא בין האי לישנא להאי לישנא ולא קאמר איכא בינייהו להיכא דליכא פסידא דלקוחות ועוד קשיא דקאמר בסמוך אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי משמע דרב נחמן לא מצי סבר בשום ענין כרב חסדא דחשיב להו סהדי שקרי ומנא ליה דלמא סבר רב נחמן דמכאן ולהבא הוא נפסל ומיהו הא איכא למימר משום דלא קיימא לן כרבא בהא ונראה דסוגיא דהכא כההיא לישנא דחידוש אבל ללישנא דפסידא דלקוחות סבר דלא אמר ליה רבא לרב נחמן מעולם הכי ולריב״א נראה דלא דמי הך דהכא להיא דמרובה דהתם גניבה וטביחה תרי מילי נינהו [ז] ולהכי אגניבה דלא איתזום לא איתזום כיון דלהבא הוא נפסל אלא הכא כי איתכחוש אאכילה איתכחוש נמי אאבהתא דאבהתא בלא אכילתא לא מהני דהוי מוקמי׳ בידי׳ דאית ליה סהדי דאכלה שני חזקה דנאמן לומר היתה של אבותי יום אחד במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה [ח] ומיהו אכתי דחשיב לה גמרא כעדות אחרת לא אתי שפיר:

וזו

עין משפט נר מצוה

כו א ב ג מיי׳ פט״ו מהל׳ טוען הלכה ו׳ סמג עשין צה טוש״ע ח״מ סי׳ קמו סעיף כד:

כז ד ה מיי׳ שם ופ״ז שם הלכה ח סמג שם טוש״ע שם וסי׳ פ ס״א:

כח ו מיי׳ שם פט״ו הלכה ה טוש״ע ח״מ סי׳ קמו סעיף כג:

גליון הש״ס

גמרא של אבותי שלקחוה מאבותיך. עיין לקמן דף נג ע״ב תוספות ד״ה דברים:

מוסף תוספות

א. שאילו לא השיב לו כלום עד שראה שטרו היה כאן מיגו אבל כבר טען שלקח מיעקב קודם שראה שטרו של זה והאיך היה לטעון באותה שעה מינך זבינתה והוא לא ראה זכותו ואולי אין לו בה כלום ויבא מי שמכרה לו ויציאנה ממנו והאיך יניח הודאי מפני הספק אין זה מיגו. ריטב״א. ב. דהא ודאי הני סהדי לא הוו מסהדי שמתו אבותיו של מערער מתוכה ושלא היתה מעולם מאבותיו של מחזיק דאי הכי היכי אמרינן בסוגיין דקיימא אהך עובדא ומודו נהרדעי היכא דא״ל של אבותי שלקחוה מאבותיך דטוען וחוזר וטוען וכי חוזר וטוען מאי מהני הא מכחשי ליה סהדי אלא ודאי בשהעידו העדים סתם דשל אבותיו של מערער היתה עסקינן. ר״ן. ג. דלישנא דקאמר של אבותי ולא קאמר מאבותי ירשתיה מסתמא משמע של אבותי משנים קדמוניות. רשב״א. ועיין ברבינו יונה. ד. ולא טענינן ליתמי דבר שאינו מתבאר מתוך הלשון אע״פ שהוא בעצמו יכול לתקן טענותיו אנן לא טענינן ליה כי היכי דאמרינן לקמן (ע:) דלא טענינן ליתמי נאנסו משום דלא שכיח אע״פ שהוא יכול לטעון כן. שיטמ״ק בשם תוס׳ הרא״ש. ה. ואע״ג דחידושיה לאו פסוליה הוא אלא וכו׳ [ה]חידוש הוא, דסמך על אלו יותר מאלו וכו׳, [מ״מ] כיון דחדית בהו רחמנא אין לנו אלא מה שמצינו בו. רמב״ן. ו. דכיון דאכשרינהו רבנן, לכל מילי אכשרינהו. רמב״ן. ז. שהם שני עדויות חלוקות על שני חיובין חלוקין דבגניבה מחייב קרן וכפל ובטביחה ארבעה וחמשה. ריטב״א. ח. [ו]הכל עדות אחת היא ועדות שנתבטלה מקצתה נתבטלה כולה. רשב״א.

מסורת הש״ס

א) לקמן דף לג., ב) [לקמן לג:], ג) [קדושין סד: וש״נ], ד) נ״ל כזה. רש״ש,

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ זה אומר של אבותי ואכלתיה שני חזקה וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי: (ב) שם אין דאבהתך היא וזבינתה מינייהו והאי דאמרי לך: (ג) שם אבראי לב״ד ולא טען: (ד) שם וזה אומר של אבותי ואכלתיה שני חזקה וזה אומר של אבותי ואכלתיה שני חזקה האי אייתי סהדי דאבהתיה היא ואכלה: (ה) שם והא עדות: (ו) רשב״ם ד״ה דסמיך לי עלה וכו׳ ובעי תלמודא טוען וחוזר וטוען יכול אדם לטעון בב״ד ולחזור אחרי כן ולטעון דברים אחרים לתרץ דברים וכו׳ עלה כדאבהתי הס״ד ואח״כ נ״ל ד״ה עולא אמר טוען וחוזר וטוען טוען הוא בב״ד מה שהוא רוצה וחוזר וטוען לתקן את דבריו טוען קמא לאו דוקא דהא לא פליגי אלא בחוזר וטוען הס״ד ואח״כ נ״ל ד״ה אינו חוזר וטוען שהרי סותר את דברים הראשונים הס״ד ואח״כ מ״ה ומודה עולא אע״ג: (ז) ד״ה ומודו נמי נהרדעי וכו׳ לבי דינא וטען טענות: (ח) ד״ה דלא מגלי וכו׳ וה״מ היכא דטעין טענה בעלמא אבל טען: (ט) תוס׳ ד״ה מה לי וכו׳ דקאמר דמודו נהרדעי: (י) בא״ד דשמא לקחוה מאבותיך במשפט דטוענין ליורש: (כ) ד״ה אמר וכו׳ וללישנא דהוי טעמא דרבא התם משום דעד זומם חידוש הוא ואין לך בו אלא:

מוסף רש״י

האי אייתי סהדי דאבהתיה היא. עד יום מותו ומעולם לא מכרו לאבותיו של זה השני (לקמן לג.). **מה לו לשקר.** לזה שיש לו עדי חזקה במאי דטוען דשל אבותיו היא, אי בעי הוה א״ל להאי שיש לו עדות זכות אבות מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה, הלכך מיגו דמצי טעין הכי ויזכה בטענה זו והוא לא חשש לטעון, כי טוען נמי של אבותיו אע״ג דמכחיש להו לעדים מהימן (שם). **מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן.** כלומר כל טענה שאדם טוען, כגון זה שאמר של אבותי ואתה רוצה לקיימה על ידי מה לי לשקר וטענה זו מכחשת עדים כי הכא, לא מהימנינן ליה, שהרי העדים מעידים שטענתו שקר והיאך תקיימנה על ידי מה לי לשקר, הלא ודאי משקר הוא וחזקת השלש שנים אינה כלום דהויא לה חזקה שאין עמה טענה, והכי הלכתא (שם).

רבינו גרשום

אמר רבא למה לו לשקר להאי מחזיק אי בעי למימר ליה מינך זבינתה ואכלתיה שני חזק׳ הואיל דיש לו עדים שאכלה שני חזקה ולא מצי איניש מכחש ליה: מה לו לשקר במקום עדים. היכא דעדים מעידים דשל אבותיו דהאיך הוא תו לא אמרינן דליהוי נאמן. הדר אמר ליה ההוא דאייתי ראיה דאכלה שני חזקה אנא מודינא דאבהתך היא ומינך זבינתה והאי דקאמרי דאבהתי הוה דסמיך עלה כדאבהתי כלומר מובטח וסומך הייתי עליה כמו שאם היתה של אבותי מאחר שקניתיה ממך: טוען חוזר וטוען אי לא. כלומר מאחר שטען תחלה טענה אחת ורואה שבית דין רוצין לחייבו באותה טענה וחוזר ורוצה לטעון טענה אחרת יכול או לא: עולא אמר. כל כי האי גוונא שטוען מעין טענה ראשונה ומתקנה ואינו מכחישה מהכל יכול לחזור ולטעון ולא אמרינן הואיל שטען שוב אינו טוען: ומודי עולא. לנהרדעי היכא דאמר מעיקרא של אבותי היה ולא של אבותיך ולבסוף הודה וחזר ואמר אין דאבהתך היא והא דאמרי של אבותי דסמיך לי עלה כדאבהתי דאינו טוען וחוזר

רבינו גרשום (המשך)

וטוען משום דלא טעין מעין טענה ראשונה דמעיקרא אמר של אבותי היתה ולא של אבותיך: והיכא דקאי בבי דינא ולא טען טענה דמצי למיפטר נפשיה מבי דינא ונפק לבראי והדר אתי לבי דינא וטעין טענה אחריתי דבעי למיפטר נפשיה דאינו חוזר וטוען: טענתיה אגמריה. של שקר: ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה מעיקרא של אבותי שלקחוה מאבותיך ולסוף חזר אין דאבהתך וכו׳ דטוען וחוזר וטוען דמעין טענה ראשונה היא: מאבראי. חוץ לבית דין בפני שאר אנשים ולא טען בפניהם מה שהיה טוען בפני בית דין: אמר אמימר אנא נהרדעי אנא. ולא ס״ל כנהרדעי דלעיל אלא סבירא לי דטוען חוזר וטוען ובלבד שיהיה טוען מעין טענה ראשונה. אוקים עדי אכילתה בהדי אכילתה הואיל דמכחישין אלו את אלו באכילה לא תסמוך על עדי חזקה: ואוקי ארעא בחזקת האי דאייתי עדים דאבותיו הוה: והא עדות מוכחשת היא. דכבר איתכחשא דאינך סהדי אמרי דהאי אכליה שני חזקה: